

Nr 255

Av herrar Adolfsson och Börjesson, *angående en överenskom-
melse mellan riksbanken och kreditinstituten rörande
viss tillämpning av gällande kreditrestriktioner.*

Kreditåtstramning är otvivelaktigt i vissa lägen nödvändig för stabilisering av samhällsekonomin. Investeringarna kan icke tillåtas expandera utöver samhällets ekonomiska resurser. Den skärpta kreditåtstramning, som under fjolåret genomfördes, var en nödvändig åtgärd mot tendenserna till överkonjunktur. Det är självklart, att man i sådana lägen får acceptera, att även i och för sig mycket angelägna investeringsprojekt får skjutas på framtiden. Enighet måste också råda om att en åtgärd som kreditåtstramningen måste få verka över hela näringslivet.

Skäl är emellertid att understryka, att den skärpta kreditåtstramningen fått följder, som icke torde ha avsetts. Det kan icke bestridas, att de mindre företagen inom jordbruk med binäringar, hantverk, industri, sjöfartsnäring m. fl. blivit missgynnade i jämförelse med de större företagen. Att så är förhållandet framgick bl. a. av konjunkturinstitutets rapport över det ekonomiska läget hösten 1955. Småföretagare av skilda slag har i nuvarande läge mycket svårt att få lån mot fullgod säkerhet. Till och med i sådana fall, då statlig garanti för lån erhållits, har lånen vägrats i affärsbankerna. Samtidigt måste konstateras, att låneräntorna oftast icke står i rimlig proportion till vad bankerna betalar vid inlåning. Investeringarna inom jordbruket torde under år 1955 ha minskats, och det kan förmodas, att förhållandet är detsamma beträffande småföretagsamheten i övrigt. Den belastning, som drabbat småföretagarna, måste bedömas som alltför hård även mot bakgrunden av att konsumtionssidan icke kunnat förmås att iakttaga önskvärd återhållsamhet. Det kan beräknas att konsumenternas köpkraft under år 1955 ökade med nära 3 miljarder kronor, som medfört ett köpkraftsoverskott, som icke på helt tillfredsställande sätt kunnat hållas tillbaka.

I den ekonomiska politik, som förts, har tyngdpunkten lagts på kreditpolitiken. Men densamma har kompletterats med ett flertal andra åtgärder, främst sådana av finanspolitisk art. Givetvis har denna kombination av åtgärder möjliggjort en rättvisare fördelning av bördorna än vad som skulle blivit fallet, om endast kreditpolitiska åtgärder med därmed följande betydligt högre räntesatser skulle ha tillämpats. Den kreditpolitik, som förts, *Bihang till riksdagens protokoll 1956. 4 saml. Nr 255—267*

har dock, såsom ovan påtalats, alltför hårt drabbat den mindre företagsamheten. De större företagen är i stor utsträckning självfinansierande och drabbas därför icke av åtstramningen. För övrigt synes de ha favoriserats av kreditinstituten vid fördelningen av krediterna.

Det synes oss nödvändigt, att kreditlättnader för de mindre företagen snarast möjligt uppnås. Det bör understrykas, att jordbruket liksom småföretagsamheten i övrigt genom den tillämpning, som kreditrestriktionerna givits, i stor utsträckning undandragits den normala kreditgivning, som rörelsens upprätthållande kräver. Jordbrukare, som fått betalning för t. ex. försåld spannmål i form av växlar, har oftast icke kunnat få dessa belånade i bank. De har då stått utan medel för den nödvändiga jordbruksdriften. I sådana fall är det alltså icke frågan om nya investeringar, som framkalla inflationistisk spänning i samhällsekonomin. Förhindrande av att sådana legitima kreditbehov tillgodoses synes oss icke förenligt med kreditåtstramningens syfte.

Kreditåtstramningen kan icke i nuvarande läge undvaras. Men situationen synes oss dock vara sådan, att vissa lättnader borde kunna övervägas. Det är enligt vår mening nödvändigt, att så sker snarast möjligt. På så sätt skulle förutsättningar skapas för en återgång till ett lägre ränteläge, och det problem, som den s. k. grå penningmarknaden med dess betydligt högre räntesatser utgör, skulle kunna bemästras. Inom den ekonomiska politiken bör enligt vår mening en förskjutning eftersträvas i så måtto, att tyngdpunkten mera lägges på finanspolitik och andra åtgärder, t. ex. byggnadsregleringen. Härigenom skulle näringslivets kreditbehov kunna tillgodoses på den legala marknaden, vilken utveckling måste främjas.

Under alla förhållanden måste en rättvisare tillämpning av kreditåtstramningen eftersträvas. Såsom meddelades i ett interpellationssvar i riksdagen under hösten 1955 har Kungl. Maj:t för avsikt att företaga en undersökning i syfte att utröna konsekvenserna av den förda kreditpolitiken, inklusive de senaste skärpningarna av densamma, varvid kan väntas, att de problem, vi här diskuterat, kommer att belysas. Det är emellertid synnerligen angeläget, att åtgärder till kreditlättnader för de mindre företagen snarast möjligt vidtages. Vi vill härmed icke ifrågasätta, att någon ändring i principerna skulle ske. Såsom tidigare bör kreditvolymen bestämmas genom överenskommelser mellan bankerna och riksbanken, och den praktiska tillämpningen bör handhavas av de fria kreditinstituten. Därest möjligt bör vid överenskommelse mellan riksbanken och kreditinstituten allmänna lättnader beträffande kassareservbestämmelserna utformas. Nödvändigt synes oss, att mellan riksbanken och kreditinstituten överenskommelse träffas om en sådan tillämpning av kreditåtstramningen, att de mindre företagens kreditbehov kan tillgodoses på tillfredsställande sätt. Det bör härvid fastställas, att de mindre företagen inom olika näringsgrenar bör få disponera så stor del av kreditvolymen, som kan sägas motsvara

den normala kredittdelningen till ifrågavarande företagsamhet före skärpningen av kreditpolitiken.

Med stöd av vad som ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte uttala, att riksbanken må söka träffa överenskommelse med kreditinstituten rörande sådan tillämpning av kreditåtstramningen, som i motionen angivits.

Stockholm den 26 januari 1956

Holger Adolfsson

Fritz Börjesson

Nr 256

Av herr Persson i Appuna m. fl., om viss ändring av bestämmelserna angående industrigarantilån.

(Lika lydande med motion nr 324 i Första kammaren)

Stockholm den 26 januari 1956

Sven Persson

Ossian Sehlstedt

Fridolf Thapper

i Appuna

Karl Jönsson

Eric W. Johanson

Arvid Andersson

Ryggestad
